

Lojze Medle – jamar

Po Lojzetovem pripovedovanju
zapisala Marta Medle, uredil Tomaž Bukovec

»Tako so me klicali v moji mladosti mnogi. Tam po letu 1962,« začnja svojo pripoved Lojze Medle iz Novega mesta. Lojze je bil leta 1962 zaposlen v zavarovalnici DOZ (Državni zavarovalni zavod) in je človek, ki je v prvih dvajsetih letih delovanja kluba zagotovo med najbolj, če ne celo najbolj zaslužen za uspešno delo. Tako v prvem obdobju po ustanovitvi kluba 1962, kot tudi v drugem obdobju po 1975 oziroma vrnitvi z začasnega dela v Nemčiji. Ob njem je bila vedno njegova življenjska sopotnica Marta, tako da je tudi pri njegovem jamarskem delu pogosto mogoče in umestno govoriti v dvojini.

1962 ustanovitev Jamarskega kluba Novo mesto

Začetke jamarskega delovanja pred ustanovitvijo kluba novembra 1962 je predstavljalo delovanje osmih članov študentske lige Omega, ki jih je zdravnik dr. Uroš Tršan (kirurg, v začetku šestdesetih let se je vrnil v Novo mesto s specializacije na Vojno medicinskem inštitutu v Beogradu) navdušil nad raziskovanjem jam. Prvi preizkus so sredi leta 1962 opravili v Trškogorski jami za Bajnofom. Tršan je spoznal, da jamarska dejavnost nima prihodnosti, če bo ostala v zaprti skupini študentov in je tako dal pobudo za ustanovni zbor odprte jamarske sekcije (16. november 1962), ki so jo potem poimenovali Društvo za raziskovanje jam Slovenije – Klub Novo mesto (Ivan Žgajnar, spomini, Dolenjski kras). Uroš Tršan je bil rojen 6. junija 1926 v Ljubljani, 22. julija 1969 pa je skupaj z dr. Branetom Pretnarjem zdrsnil v razu Travnika. Šolal se je v Ljubljani, končal študij medicine in postal kirurg. Že kot dijak je sodeloval v NOB,

bil leta 1944 aretiran in zaprt. Leta 1953 je promoviral in na vojni medicinski šoli v Beogradu opravil specialistični izpit iz kirurgije. Kot zdravnik in jamar je sodeloval pri raziskovanju Triglavskega brezna in se udeleževal odprav v najgloblje slovenske in jugoslovanske jame (Dolenjski biografski leksikon).

»Leta 1960 sem se kot 23-letni mladenič, poln energije zaposlil na zavarovalnici DOZ Novo mesto kot zavarovalni zastopnik. Delal sem na terenu, bil sem komunikativen in kmalu sem pridobil dovolj strank, da sem izpolnil vse normative in temu primerno tudi zaslužil. Ob dobro vpeljanem delu mi je ostajalo dosti prostega časa, zato sem iskal priložnosti za pristočasne dejavnosti. V kleti Andrijaničeve hiše v Novem mestu je bil takrat klub Liga Omega, nekakšen klub novomeških študentov. Tam se je zbirala novomeška mladina, jaz, ki sem izhajal iz Podgorja, pa sem bil zanje kmetavz. Prav tako me niso sprejeli med jadralne pilote, šele pri kegljačih sem bil dobro sprejet. Vedno znova pa me je vleklo v Ligo Omega. Tam me je očaral preprost zdravnik dr. Uroš Tršan, ki je bil tudi izkušen hribolazec. Prav on me je navdušil za jamarstvo in novembra 1962 sem bil že na ustanovnem občnem zboru Jamarskega kluba Novo mesto. Predsedniško mesto je prevzel dr. Uroš Tršan, podpredsednik in tajnik je postal Ivan Žgajnar, ki je bil tudi moj sodelavec na zavarovalnici, mislim, da sem ga celo jaz pripeljal v klub in je ostal zvest član, dokler se ni preselil v Ljubljano. V klub je dejavno vključil tudi sestro Marijo. Pri kegljačih sem za jamarstvo navdušil Jožeta Cvitkoviča in ga pripeljal v klub. Dr. Uroš Tršan je imel največ tehničnega znanja, mi pa smo mu sledili. Praktičen prikaz smo imeli kar na podstrešju interne bolnišnice, kmalu pa smo odšli na teren. Obiskali smo nekaj manjših jam ob reki Krki, pa tudi na Trški gori, odpeljal nas je v Belo krajino, na pobočje Gorjancev in naprej v Kočevski Rog. Požiral sem njegovo znanje, tako mi je kmalu zaupal vodenje terenskih akcij.

Ivan Žgajnar in Lojze Medle med raziskovanjem Kostanjeviške jame leta 1963.

Delovanje v prvih letih kluba

V naše vrste sem zvalil kar nekaj mladih fantov in deklet. Nekateri med njimi so bili zelo dejavni, drugi manj. Z mano v klubu in na večini terenskih akcij v prvih letih so bili Rudi Hrastar, Marjan in Beba Krisper, Lado Sedej, Marjan Žnidaršič, Franci Bayer, Peter in Danilo Breščak in še številni drugi, katerih imen se niti ne spomnim več. Nekateri so se zapisali jamarstvu za vedno, drugi so se odselili ali zajadrali v druge dejavnosti. Pri organizaciji nam je takrat veliko pomagal Niko Paulič, ki je takrat vodil Dolenjsko turistično zvezo. V prostem času smo izdelovali lestvice, vozljali vrvi in še marsikaj. Žal se takrat opreme, razen vrvi, ni dalo nikjer kupiti. Mi pa smo želeli raziskovati tudi večje in globlje jame, zato smo potrebovali vedno več opreme, več lestvic, vrvi. Pri tem nam je nekoliko pomagala Jamarska zveza Slovenije, sicer pa smo se morali znajti sami. Naša oblačila so bila stare delovne obleke, morda kombinezoni, na glavah različne kape, jaz sem imel celo usnjeno motoristično kapo. Uporabili smo kar tisto, kar je vsak našel doma, pa ni bilo škoda ..., gumijaste škornje, tudi kakšne stare rokavice. V jamah smo si svetili s karbidkami, ki smo jih imeli navezane okoli pasu ali jih držali v roki, priskrbela pa nam jih je Jamarska zveza Slovenije. Kljub skromni opremi smo bili dejavni, zagnani in smo postajali prepoznavni na Dolenjskem, pa tudi širše v Sloveniji. Predvsem smo razvili prave tovariške odnose in bili dobri prijatelji, ki smo si vse delili in si medsebojno pomagali. Ljudje so nas dobesedno zasipavali z novimi obvestili o jamah in imeli smo vedno nove izzive. Podajali smo se na območje Kočevskega Roga, tam sem iz Prepadne jame (kat. št. 2566) po lestvicah prinesel zasigano več sto let staro jelenovo rogovje. Vabili so me na razne klubske

Lojze (v sredini) med obiskom Kostanjeviške jame leta 1963.

akcije, predvsem France Škrabec iz Ribnice, kjer so bili takrat jamarji zelo dejavni. Križno jamo sva več dni raziskovala skupaj s Tomažem Planino (v jami sva imela tudi gumijast čoln), v jamo Vilenica pa so me za več dni zvalili sežanski jamarji. Na skupno akcijo nas je povabil tudi italijanski jamarski klub iz Ponte Tresa v švicarskem kantonu Ticino. Ko so nam vrnili obisk, smo imeli velike težave s takratno oblastjo, ker smo skupaj odšli v Kočevski Rog. V tem času se nam je pridružil tudi Milan Eržen, ki je prinesel nekaj novega znanja o jamarstvu, skrbel je za varnost in bolj dosledno izdelavo zapisnikov, saj smo bili takrat kot zagnanci na področju dokumentiranja nedosledni.

Kostanjeviška jama

Kako natanko sem prišel do Studene oziroma Kostanjeviške jame, se ne spomnim več dobro, smo pa tam člani kluba v začetnem obdobju v njej res veliko delali. Povečali smo vhod v jamo, kopali v jami, prebijali. Leta 1964 smo tam organizirali slovenski jamarski tabor. Prišli so predstavniki Jamarske zveze Slovenije, najbolj se kot izkušenega speleologa spomnim dr. Franceta Habeta. Tabor je navdušil mlade Kostanjevičane, ki so se nam pridružili, da smo potem tam ustanovili našo jamarsko sekcijo. Učili smo jih jamarskih tehnik, skupaj smo pred vandalizmom zavarovali vhod v kapniško bogato jamo. Sekcija se je pozneje osamosvojila in ustanovila svoj klub.

V tistem času sem zapustil zavarovalnico in se podal v gostinsko dejavnost, zato sem moral ob delu dokončati še gostinsko šolo. To je pomenilo, da sem imel za jamarstvo manj časa, je pa klub imel takrat že močno člansko zasedbo. Vodenje kluba je prevzel Milan Eržen in fantje so delali naprej, čeprav sta, najprej dr. Tršan in za

Lojze (v sredini) in Milan Eržen (desno) na taboru jamarjev pred Kostanjeviško jamo oktobra 1964.

njim še Ivan Žgajnar, odšla v Ljubljano. Leta 1965 sem sodeloval tudi na svetovnem speleološkem kongresu v Varni v Bolgariji. Tamkajšnjim jamarjem smo obljubili, da jih bomo povabili k nam, v Jugoslavijo, a načrtovane akcije nismo izvedli.

Kjerkoli smo raziskovali jame, je naša zagnanost zbudjala zanimanje pri ljudeh. Zlahka smo pritegnili mlade ljudi in ustanavljali nove jamarske sekcije, v Kočevju, Črnomlju, Kostanjevici, ki so pozneje postali samostojni klubi za raziskovanje jam,« pripoveduje Lojze Medle.

Gabrška jama prvič

»Ustvaril sem si družino, moral sem poskrbeti za lastno eksistenco in tako mi je zmanjkovalo časa za jamarstvo, a del mene je še vedno gorel za raziskovanje. Leta 1969 sem izvedel, da se je v Gabrju pri stari šoli odprla jama in takoj sem se odpeljal do Martina Bolteza, takratnega predsednika kostanjeviških jamarjev, ki je bil po rodu iz Gabrja. Septembra 1969 smo se Martin, njegov klubski kolega Kuplenik in jaz spustili v jamo po lestvicah, ki sta jih prinesla. Zunaj nas je čakala žena Marta in nekaj firbčnih domačinov. Jama me je prevzela, takrat smo se spustili v rov levo od vhoda, ki je bil ob naslednjem obisku povsem zasut z gramozom, nanesenim s ceste. V jami in zunaj jame takrat nismo naredili nobene fotografije in mislim, da tudi nobenega zapisnika ne, se mi je pa jama globoko vtisnila v spomin. Žal pa sem že čez dober mesec odšel z družino na začasno delo v Nemčijo in se vrnil šele konec leta 1975.«

Po vrnitvi z začasnega dela v Nemčiji se je Medletova družina, kot pravi, ustalila v hiši in takrat sta z ženo začela obrtno dejavnost montažo rolet. Rodilo se je Roletarstvo Medle in Marta, ki je sprva delala v vrtcu, je možu kmalu začela voditi poslovne knjige, skupaj sta vodila podjetje. Alojz je skrbel za tehnično plat posla in prodajo, Marta pa je s podjetjem krmarila skozi viharje in plitvine, ki jih nikoli ni manjkalo. Računovodstva in zapletenih carinskih postopkov se je naučila sama, prav tako nemščine, francoščine, angleščine ... Ljudje, ki jo poznajo, pravijo, da je prav ona dala podjetju tisti pridih svetovljanstva, ki je tako zelo pomemben pri vsaki zares uspešni podjetniški zgodbi (Dolenjski list, Portret tedna, 2. junij 2020).

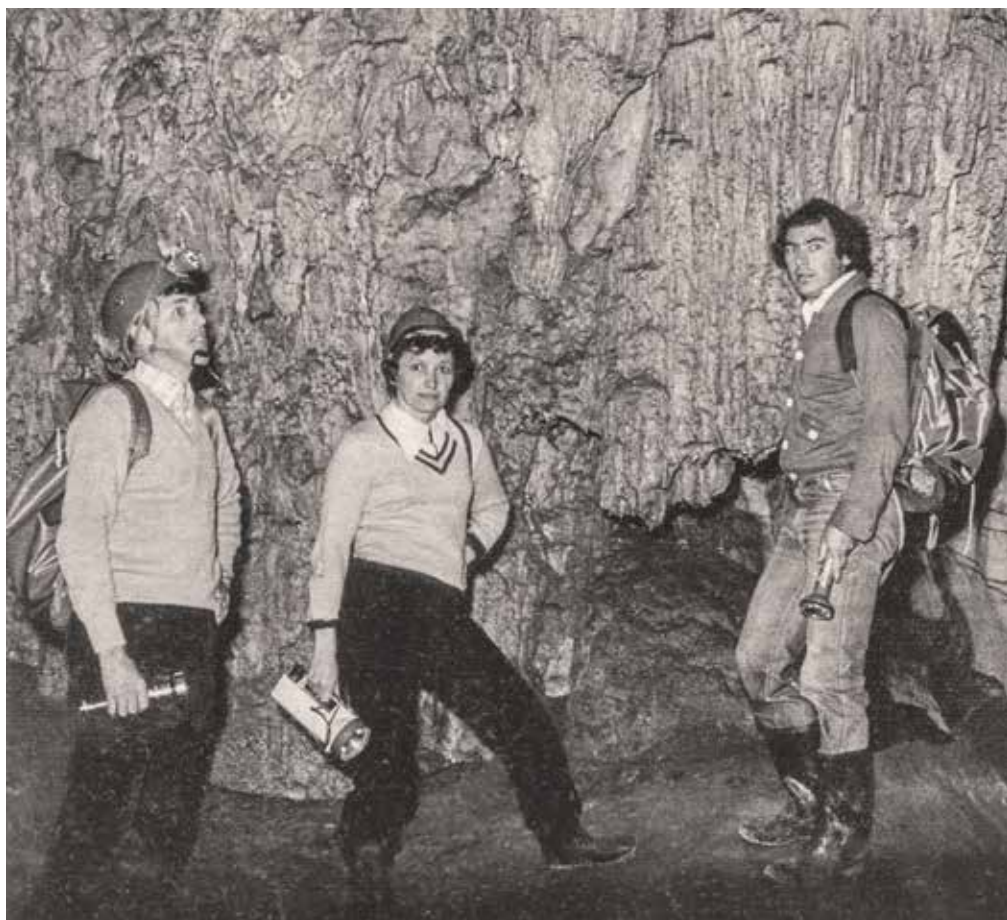
Kmalu smo zaposlili nekaj pomočnikov, saj sem znal pridobiti dovolj naročil, prostega časa je bilo bolj malo, pa še družino sem imel in hiša tudi še ni bila povsem dokončana. Me je pa takrat našel tajnik Zveze organizacij za tehnično kulturo (ZOTK) Nikola Padevski in me prepričal, da znova oživimo jamarski klub, ki je v moji odsotnosti vse bolj usihal, saj so številni zagnanci odšli iz kluba in si, tako kot jaz, ustvarjali družine in se soočali s poklicnimi izzivi.

Medletovo obdobje drugič

Na občnem zboru leta 1978 sem spet prevzel vodenje kluba in z akcijami smo začeli na polno. V klub so prihajali novi ljudje: Peter Simčič, Matjaž Matko, Robert Oberč, Anton Tramte, Andrej Hudoklin, Irena Podbevšek, Miran Jenko, Slavko Legan in drugi. Največja pridobitev za klub pa je bil prihod Borivoja Ladišiča. Takrat se je začelo novo poglavje v klubu, to je resno delo z vodenjem jamarskega katastra in pisanjem

zapisnikov ter načrtov jam. Jaz za to nisem bil dober, za kar mi je žal, ker sem raziskal veliko jam, ki jih nosim samo v svojem spominu, nisem pa jih znal ali uspel spraviti na papir. Do prihoda Borivoja je za zapisnike sicer nekako skrbel Milan Eržen.

Do prave jamarske opreme smo prišli šele leta 1980, ko sem na Jamarski zvezi Slovenije v Ljubljani, katere podpredsednik sem bil, spoznal Rajka Podgornika iz Nove Gorice. Povabil sem ga v naše klubske prostore v sedanjem Narodnem domu, takrat smo mu rekli Stari dom JLA. Pripeljal nam je novo sodobnejšo jamarsko opremo, kupljeno v Italiji in nam predstavil vravno tehniko. Prinesel je plezalne pasove, vponke in karabine, čelade z osvetlitvijo, jamarske kombinezone, transportne vreče, nahrbtnike in še marsikaj zanimivega. Osupli nad novostmi nismo spraševali za ceno, enostavno smo to morali dobiti. Jaz sem se podal na prosjačenje za sredstva na ZOTK, na obrambni odsek, civilno zaščito in občino. Znal sem jih prepričati in tako smo lahko kupili toliko opreme, kot smo je potrebovali. Ob tem smo močno okrepili naše sodelovanje pri vseh akcijah, kjer so nas potrebovali. Sam sem dvakrat sodeloval na iskalnih akcijah pogrešanih oseb in obakrat pogrešane osebe, žal preminule, tudi privlekel na površje.

Lojze z ženo Marto in Borivojem Ladišičem v Križni jami.

Marta in Lojze med odkritjem spominske plošče Vinku Paderšiču–Batreji pred Beceletovo jamo.

Gabrška jama drugič

Ob prvi priložnosti po oživitvi dela v klubu je bila na vrsti Gabrška jama, v katero sem se vedno znova spuščal, čeprav domačinom to ni bilo ravno pri volji. Iskal sem tisti del jame, v katerem sem bil leta 1969. V jami in o jami je Filip Robar Dorin posnel film in del teh posnetkov uporabil v filmu Sence bližnjih prednikov. Borivoj Ladišič je jamo s fanti iz Gabrja raziskal, izmeril in izrisal. Žal mi moje delo, malo pa tudi zdravje, nista dopuščala več, da bi nadaljeval z raziskovanjem jame, jo pa še vedno nosim v svojem srcu, predvsem tisti del, ki sem ga videl ob prvem obisku.«

O Medletovem delu v jamarstvu po letu 1978 je veliko podatkov shranjenih v klubskem arhivu, sam pa pravi, da je takrat veliko svojega dela namenil promociji jamarstva, organiziranju XII. Slovenskega jamarskega tabora leta 1982 pri jami Jazbina, prav tako pa tudi raziskovanju in izkopavanju v Lukenjski jami pri Prečni, ki ga je vodil prof. dr. Franc Osole s svojimi študenti.

Dva mandata je bil podpredsednik JZS, predsednik je bil takrat dr. Boris Sket, še posebej pa omenja svoje sodelovanje z dr. Francetom Habetom, s tajnikom zveze Dušanom Novakom, dr. Andrejem Kranjcem in drugimi. Leta 1989 je bil za zasluge in uspehe pri delu, pomembne za napredek države, odlikovan z redom dela s srebrnim vencem.

Prvi v čarobnem svetu podzemlja

»Ampak več kot to priznanje mi pomeni moja zavest, da sem vse, kar sem delal, delal predano, pošteno in s srcem in na to sem posebej ponosen, čeprav sem rad uveljavljal svoj prav. Velikokrat sem na razne raziskovalne akcije ali taborne vzletel s seboj vso družino, žena Marta mi je bila pri moji zagnanosti v veliko pomoč. Pomagala mi je pri raznih organizacijah, pisala dopise, vabila in še marsikaj, nekajkrat se je podala tudi v jame, v Gabrski jami je bila kar trikrat, pa v jami Pihalnik, Beceletovi jami in še marsikje. V jamarstvo sem pritegnil tudi starejšega sina Gorazda, ki je bil nekaj časa kar dejaven, sčasoma pa se je našel v drugih dejavnostih.

Toliko mi je še ostalo v spominu o novomeškem jamarstvu, morda mi je kaj pomembnega ušlo in naj mi bo oproščeno, če sem koga nenamerno pozabil omeniti. Prav vse jamarje, tudi tiste, ki so že zdavnaj pokojni, ohranjam v lepem spominu. Še vedno spremljam jamarske dosežke, sam pa vsakodnevno živim ob spominih na podzemne lepote, ki sem jih videl, in mi sedaj na starost bogatijo življenje. Biti jamar je nekaj posebnega, nekaj zelo dragocenega, saj pod zemljo odkrivaš očem skrite lepote, posebno veselje po doživiš, ko ugotoviš, da prvi stopaš v ta čarobni svet.

To sem jaz, Lojze Medle – jamar.

Spomin na mladost - Lojze (levo) z jamarji na taboru pred Kostanjeviško jamo oktobra 1964.